

Avrupa Gotik Resim Sanatında Rönesans'a Doğru Sanat ve Mekânsal Anlatının Önemi

The Importance of Art and Spatial Narrative in European Gothic Painting Towards the Renaissance

Hatice Çorbacı^a

^a Batman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Batman, Türkiye. ORCID: 0000-0003-0219-8391

Abstract / Öz

Gotik Resim Sanatı Bizans üslubunun hakim olduğu Orta Çağ Resim sanatından gelişmiştir. Cam boyamacılığı Romantik Dönemden beri bilinmektedir. Gotik yapıların planları gittikçe daha zarif ve pencereleri daha yüksek hale gelince cam resimleri ön plana geçmiştir, yazma resimleri ise geri planda kalmıştır. Gotik mimarinin gelişimi sonrası resimde Gotik ve Neo-Bizans tarzının stil değişimlerinden yeni bir stil meydana gelmiştir. Bu yeni stilin en büyük ustası Giotto'dur. Cimabue ve Duccio, Giotto'dan önce yeni resim stilini denemişlerdir. Üç sanatçı da "Tahtta Oturan Meryem ve Çocuk İsa" tablosu yapmıştır. Giotto modern resmin gerçek yaratıcısıdır. Rönesans'ın yolunu açmıştır. Onun eserleri Cimabue veya Duccio'dan tamamen farklıdır. Giotto'nun eserlerinde görülen mekânın temsili sanatta ilk büyük devrim sayılmıştır. Yüz yıllık Rönesans teorilerini önceleyen "perspektif" örnekleri ve üç boyutlu uygulama öne çıkmıştır. Giotto biçimlerine öyle bir üç boyutlu gerçeklik vermiştir ki, hacimli ve bağımsız plastikler gibi etki bırakırlar. Giotto'nun biçimleri havada asılı duran biçimler değil, kütlesi ve bedenlerinin hacmi olan biçimlerdir. Ayrıca, insanın fizikseliği ve duygusallığı bakımından temsiline özen gösterilmiştir. Giotto'dan sonraki sanat natüralist bir anlayışta ilerler ve doğa gözlemleri sınırları genişleyerek sanat yaşamı zenginleşir. Giotto'yu takip eden sanatçılar zamanla Avrupa'nın her bölgesinden gelen sanat yeniliklerini uyguladılar. Bu üsluba Uluslararası Gotik denmektedir. 1420 tarihinde Hollanda'da Gotik resimde gerçekçiliği ileri götüren çalışmalar olmuştur. Resmin yanı sıra mimari ve plastik de birlikte gittiği için bu döneme orada Erken Rönesans, Avrupa'nın kuzeyinde Geç Gotik denir.

Gothic Painting Art developed from the Medieval Painting Art, which was dominated by the Byzantine style. Glass painting has been known since the Romanic Period. Following the development of Gothic architecture, a new style emerged from the stylistic changes of the Gothic and Neo-Byzantine styles in painting. The greatest master of this new style is Giotto, though Cimabue and Duccio experimented with it before him. All three artists painted the painting "Mary Sitting on the Throne and the Child Jesus". Giotto is the true creator of modern painting. Giotto paved the way for the Renaissance. His works are completely different from those of Cimabue or Duccio. The spatial arrangement seen in Giotto's works is considered the first great revolution in art. Examples of "perspective" and three-dimensional application emerged that preceded the centuries-old Renaissance theories. Giotto gave such a three-dimensional reality to his forms that; they have the same effect as bulky, free-standing plastics. His forms are not suspended in the air but have mass and the volume of their bodies. Art after Giotto progresses with a naturalistic understanding and as observations of nature expand, artistic life becomes richer. The artists who followed Giotto gradually applied artistic innovations from all parts of Europe. This style is called International Gothic. In 1420, in the Netherlands, there were works that took realism forward in Gothic painting. Since painting, architecture, and sculpture went hand in hand during this period, it is called Early Renaissance in Italy and Late Gothic in Northern Europe.

Alıntı/To cite: Çorbacı, H. (2024). Avrupa Gotik resim sanatında Rönesans'a doğru sanat ve mekânsal anlatının önemi. *Geographies, Planning & Tourism Studios*, 4(2), 122-140. <https://doi.org/10.5505/gpts.2024.54254>

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş/Received: 29.09.2024

Kabul/Accepted: 08.11.2024

Anahtar Kelimeler

Gotik Resim Sanatı
Giotto
Uluslararası Gotik
Sanatta Mekânsal Anlatı

Keywords

Gothic Painting Art
Giotto
International Gothic
Spatial Narrative in Art

Makale Türü/Type of Article

Araştırma/Resarch

Sorumlu Yazar/ Corresponding Author

H. Çorbacı
corbaciHatice12@gmail.com

www.gpt-studios.org

CC BY-NC

1. Giriş

Gotik Resim 1140-1200 yılları arasında Roman Sanat ortamından gelişmiştir. Geçiş Dönemi olarak bilinen bu zaman süresi içinde resim sanatındaki değişimler de mimari ve plastikte olduğu gibi Kuzey Fransa'da kendini göstermiştir. Büyük ölçüde eski geleneğe bağlanmış olan bu resim stili özellikle dini kitapların süslenmesi ve resimlendirilmesiyle ortaya konmuştur (Bektaş & Akkaya, 1990, s. 99).

Gotik Dönemin başında St. Denis Katedralinin chor pencerelerinin hazırlanması için rahip Suger'in (1081-1151) çalıştırdığı sanatçılar bazı yenilikler getirmekle birlikte esasen Romantik üslupta eserler vermişlerdir. Katedral pencerelerine yapılan vitraylar resim sanatına öncülük etmiştir. Gotik katedrallerde duvarların incelik uzaması sonucu cam resmi önem kazanmış, pencerelerin vitraylarla süslenmesi ile ışığın etkisinin azaltılması ve renkli ve ruhani bir atmosfer elde edilmesi amaçlanmıştır. 1200-1250 yılları birçok cam parçanın oluşturduğu vitrayın revaçta olduğu yıllarda, Romantik unsurlar görülen resim sanatı, mimar ve heykeltıraşların Gotik tarzı sürdürmeleri sonucu 1300 tarihlerinde yeni bir gelişme göstermiştir. Bu dönemin en önemli ressamı olan Giotto, Floransalı Cimabue'nin öğrencisidir. Gotik stil hızla mimarideki kökenlerinin ötesine, freskler, vitraylar ve aydınlatılmış el yazmaları da dahil olmak üzere heykel, tekstil ve resme yayılmıştır. Bu gelişmiş yeni tasarım stili, doğanın ayrıntılı bir şekilde gözlemlenmesini etkileyici bir zarafetle birleştirmiştir. Gotik, Avrupa, genelinde hızla benimsenmiş ve stilin versiyonları 16. yüzyıla kadar sürmüştür (Victoria & Albert Museum, 2024).

On üçüncü ve on dördüncü yüzyıl Floransa'sı, yükselişte olan bir şehir devletidir. Kentleşme, bu dönemlerde tüm İtalyan şehir devletlerinde gözlemlenmiş ve Floransa'nın nüfusu, iki kat artmıştır. Ancak, neredeyse tüm diğer şehir devletlerinin aksine Floransa'da, uluslararası ticarete ve iktisadi atımlarda istisnai artışlar gözlemlenmiştir. Bankacılardan ve tüccarlardan oluşan yeni bir sosyal sınıf, gücün merkezi olarak eski asilzade ailelerin yerini almıştır. On üçüncü yüzyıl Floransa'sı, tıpkı dönemin diğer İtalyan şehir devletleri gibi, Bizans İmparatorluğu'nun sanat kültüründen etkilenmektedir. On üçüncü yüzyılın sonlarına doğru bazı İtalyan kentlerinde sanatçılar, İtalyan-Bizans usulü sanat anlayışından uzaklaşmaya başladılar. O sırada Floransa'da Cimabue, resimlerinde bir sahne tasvir etmek ve figürleri ışık ve gölge dereceleriyle modellendirmek üzerine yoğunlaşır. Bu tür sanatsal fikirler, sanatçılar İtalya'da ve Fransa'nın güneyinde iş aramaya çıktıkça yayılmıştır. Bu sayede, yeni sanat merkezleri ortaya çıkar ve birbirlerini nüfuzalarak, aralarında bir ağ oluştururlar (Farland, 2024).

2. Literatür Taraması

Giotto'nun eserlerinden Yudas'ın Öpüşü konusu ile ilgili olarak Scot (2007), makalesinde Duccio ve Giotto'nun aynı konuyu işlediğini kutsal kitaptan alıntılarla konuyu irdeleyip her iki ressamın da semboller kullandığını belirtiyor. Giotto'nun resminin daha fazla anlam taşıdığı, İsa'nın Yahuda'ya bakışında zamansızlık, durgunluk sessizlik ve asalet görüldüğünü yazıyor. Giotto'nun Sanatı eserinde Cömert (2018), Giotto'nun yaşam öyküsü, Assisi'de San Fransisco Kilisesi ilgili öyküler, Padoua'da Arena Freskleri, Floransa'da San Croke freskleri ve öyküleri anlatmıştır. Floransa'lı Giotto'nun resimlerinde Selçuklu halıları motiflerinin bulunmasını araştıran Karaçay (2023), Giotto'nun "Haç" adlı eseriyle bir Selçuklu halısını kıyaslamıştır. İsa figürünün arkasındaki geometrik motiflerden oluşan kompozisyon Türk hat sanatına hakim sonsuzluk prensibi etkisinde şekillenmiştir. Giotto'nun Resimlerinde uyguladığı natüralizmin ötesinde en çok göze çarpan, duyguları jestler ve figürlerinin resimlerdeki yerleşimleriyle betimleme becerisidir. Sanatçının önemli teknik yetkinliklerinden biri de, çizgilerin tek noktada birleştiği modern geometrik perspektif uygulamasıdır. Bu nedenle Rönesans'ta trompe-l'oeil tekniğiyle ilk olarak onun resimlerinde karşılaşıldığı ifade edilmektedir (Önuçak, 2022). Scrovegni Şapelini iç yüzeyleri fresklerle kaplıdır, bu nedenle Şapelini içi beklenenden daha uzun görünür ve görüntülerle kuşatılmış gibi hissettirir. Pek çok anlatı sahneleri vardır, ancak bu sahnelerin arasında bile trompe l'oeil ve sahte mermer paneller bulunur, kakma taş veya üç boyutlu unsurlar bile her şey olduğu yerde boyalıdır. Tablo tavana kadar uzanmaktadır. İsa ve Meryem'in resimlerinin yer aldığı, yıldızlarla dolu mavi bir gökyüzü, diğer Azizler ve figürlerle kuşatılmıştır (Pierleoni, vd. 2018). Gentile De Fabriano'nun Kralların Secdesi, Orta Çağ'ın sonlarından beri en göz kamaştırıcı bir tablodur. Üç Kral ve inanılmaz derecede ayrıntılı ve geniş bir maiyet; başka hiçbir konu ressamı tarafından göz kamaştırmak için bu kadar uğraşmamıştır. Manzaradan katılımcıların görsellerine kadar doğal detayların kullanımı bir şeyin sevinçle gerçekleşmesini ifade eden bir canlılık ve coşku yaratmaktaki amaç: Kurtarıncının doğuşuna tanık olmak (Carr, 1997).

3. Yöntem

Araştırma kapsamında derlenen makaleler ve internet dokümanları, içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen araştırma yöntemidir (Sak vd., 2021, s. 227). Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir (Karasar, 2005).

İçerik analizi; nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi pek çok farklı materyali belli kurallar dahilinde (örnekleme, kodlama, kategori vs.) analiz etmeyi amaçlayan nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan bir tekniktir (Metin & Ünal, 2022, s. 273). Doküman yöntemi ile belirlenen, içerik analizi ile incelenen veriler aracılığı ile araştırma bulgularına erişilmiştir.

Çalışmada *Gotik Resim Sanatının Rönesans'a kadar olan süreçte mimari ve heykelden nasıl etkilendiği sorulmuş ve buna göre Google akademik veri tabanında Gotik Resim Sanatı, Gotik Dönem ressamı, mimari, heykel ve resim anahtar*

kelimeleri ile taranmıştır. Resim seçiminde Bizans etkisinden kurtulup Rönesans'a giden yolda ilerleme kaydeden sanatçıların çizgisel resimden derinliği ve üç boyutluluğu olan resimlere doğru gelişme gösteren eserleri seçilmiştir. Gotik Döneminin başında Cimabue'nin Bizans Döneminden kalma eserinde çizgisel, cenneti andıran derinliği olmayan altın yıldızlı arka plan, Giotto'nun eserlerinde derinlik hissi, resimsel mekân, üç boyutluluk ve arka planda mavi renk ve kullanımı ile doğayı resmetmesi resim sanatında önemli bir gelişme olmuştur. Bizans etkisinden kurtulma çabaları Cimabue ile başlayıp Duccio ve Giotto ile sürmüştür. Orta Çağ söz konusu olduğu için seçilen konular Hristiyanlığın kutsal kitabında geçen, İsa'nın ve Meryem'in hayatı ile ilgili konulardır. Resim sanatında her dönemde aynı konu farklı sanatçılar tarafından işlenmiştir. Cimabue, Duccio ve Giotto aynı "Meryem ve Çocuk İsa" tablosu yapmışlardır. Cimabue'nin çizgisel karakterde büyük boyutlu eseri eskiden Floransa'da "Kutsal Üçlü" anlamına gelen Santa Trinita Kilisesinin yüksek sunağında idi. Şu anda Galeria Della Uffizi'de (1560-1581) yer almaktadır. Giorgio Vasari tarafından tasarlanmıştır. Toskana'nın ilk Büyük Dükü Cosimo I de' Medici'nin emriyle U planlı olarak inşa edilmiştir. U planlı 3 katlı yapıda 101 salon bulunmakta olup eserler konu ve kronolojik olarak sıralanmıştır. Cimabue ve Giottonun eserleri müzenin 45 salon bulunan 2. katındadır. Duccio'nun eseri de büyük boyutlu olup, Toskana Bölgesi'nde Siena Katedrali alanı içinde, Museo dell'Opera Metropolitana del Duomo'nun birinci katında bulunmaktadır. Müze 1895'te kurulmuş, 2015'te yenilenmiştir. Duccio'nun "İsa'nın Kudüs'e Girişi" resmi de aynı salonda "Meryem ve Çocuk İsa" resminin bulunduğu odanın yanındadır.

Giotto resim seçiminde Rönesans'a giden yolu açan sanatçı olarak öne çıkmıştır. Banker Enrico degli Scrovegni Padua'daki Arena Şapelin (1303-1305) fresklerini yapması için Giotto'yu görevlendirmiştir. Şapelin batı duvarı "Son Yargı" konusu ile kaplıdır; geri kalan kısımlar İsa ve Meryem'in hayatından alınan konularla ve Yedi Erdem ve Yedi Günah alegorileri ile üç katlı olarak fresklerle bezenmiştir. Şapelin uzunluğu 20.88m., genişliği 8.41m. ve yüksekliği 12.65m.'dir. Simona Martini ve Lippo Memmi'nin eseri Meryem'e Müjde konulu resmi ve Gentile De Fabriono'nun Kralların Secdesi resmi de Uffizi Galerisindedir. Robert Campin'in Merode Altarı Metropolitan Museum of Art'tadır (Galeri 19). Halk dilinde "the Met" olarak bilinen müze dünyanın en büyük ve en önemli müzelerinden biridir. New York'ta Central Park'ın yanında yer alan müze, ilk kez 20 Şubat 1872'de açılmıştır. Müzenin daimi koleksiyonu, antik Yakın Doğu ve Antik Mısır'dan klasik antik çağlara ve çağdaş dünyaya kadar uzanan sanat eserlerinden oluşmaktadır. 2 milyon koleksiyonu vardır.

Çalışma kapsamında 6 ressam seçilmiş, 13 resim incelenmiş, eserlerin müze ortamında çekilmiş videolarından faydalanılmıştır. Seçtiğimiz eserlerin korunduğu müzeler sanat dalları arasında yoğun olarak resim sanatını temsil etmektedir.

4. Bulgular

4.1. Gotik Dönem Araştırma Dokümanlarının Analizleri

Resim, heykel ve mimari sanat disiplinlerinin Gotik dönemine ilişkin araştırma dokümanlarının tasnif edildikleri kategoriler aşağıda Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, alana ilişkin yapılan taramalarla elde edilen dokümanlarda en çok "Resim ve Mimari" kategorisinin yer aldığı görülmektedir (f=28).

Tablo 1. Araştırma dokümanlarını kategoriler açısından tanımlayıcı istatistikler

Dokümanlar/Kategoriler	Makale	İnternet Metni	Frekans
Resim ve Heykel	1	-	1
Resim ve Mimari	17	12	28
Mimari ve Heykel			
Toplam	18	12	29

Bu kategoriyi Resim ve Heykel (f=1) izlemektedir. Gotik Dönemde bu kategorilere ilişkin dokümanların detaylı incelenmesinde, resim, heykel ve mimari disiplinlerin birbirleriyle etkileşimi, resim sanat eserleri odağında, araştırma problemi doğrultusunda elde edilen veriler aşağıda Tablo 2'de sunulmuştur.

Gotik resim sanatının Rönesans'a kadar olan süreçte mimari ve heykelden nasıl etkilendiği sorusu için yapılan çalışmada Tablo 2'deki nicel verilere göre, Gotik dönemde resim, heykel ve mimari sanat disiplinlerinin birbirleri ile etkileşiminde, resim sanat eserleri incelendiğinde resim ve mimari sanat disiplinleri arasında yoğun etkileşim olduğu gözlemlenmiştir (f=7). Buna göre, Gotik dönemden Barok Döneme tarihsel süreçte en çok resim ve mimari sanat disiplinlerinin birbiriyle etkileşim içinde olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Resim, heykel ve mimari sanat disiplinlerinin birbiri ile etkileşiminin Gotik Dönemi açısından içerik analizi

Disiplinler/ Dönemler	Resim	Heykel	Mimari	Frekans
Gotik		İnanç (Resim 6) Giotto	İsa'nın Kudüs'e Girişi (Resim 3) Duccio	2
	Meryem ve Çocuk İsa (Resim 1) Cimabue		İsa'nın Kudüs'e Girişi (Resim 5) Giotto	2
	Meryem ve Çocuk İsa (Resim 2) Duccio		İsa'ya Ağlama (Resim 7) Giotto	2
	Meryem ve Çocuk İsa (Resim 4) Giotto		Altın Kapıda Buluşma (Resim 8) Giotto	2
	Yudas'ın Öpüşü (Resim 9) Giotto		Meryem'in Dadısını Ziyareti (Resim 10) Giotto	2
	Meryem'e Müjde Resim 11) Simona Martini ve Lippo Memmi		Kralların Secdesi (Resim 12) Gentile De Fabriano	2
			Meryem'e Müjde (Resim 13) Robert Campin	1
Toplam	5	1	7	13

4.2. Gotik Resim Sanatı (1200-1420)

On üçüncü yüzyılın sonu ve on dördüncü yüzyılın başında, resim sanatının seyrini değiştiren üç büyük usta ortaya çıktı: Floransalı Giotto di Bondone (1276–1337), Romalı Pietro Cavallini (yaklaşık 1240–yaklaşık 1330'dan sonra) ve Sienalı Duccio di Buoninsegna (yaklaşık 1278–1318'de aktif). Giotto'nun figürleri doğrusal olmaktan çok hacimseldir ve ifade ettikleri duygular stilize olmaktan çok çeşitli ve ikna edici bir şekilde insanidir. Neredeyse ölçülebilir bir derinliğe sahip yeni bir tür resimsel alan yaratmıştır. Giotto ile birlikte, on üçüncü yüzyıl İtalyan resminin düz dünyası gerçek dünya için bir analoğa dönüşmüş ve bu nedenle modern Avrupa resminin babası olarak kabul edilmiştir. Siena resim okulunun kurucusu Duccio, biçimselleştirilmiş İtalyan-Bizans geleneğine lirik bir ifade gücü ve yoğun bir ruhsal ağırlık getirmiştir. Simone Martini, Giotto'nun sanatının yalın biçimine zarafet ve incelik katmıştır. Duccio'nun öğrencisi olan Pietro Lorenzetti, yaratıcı ayrıntıları ve etkileyici doğallığıyla yenilikçi eserler üretmiştir (Meagher, 2010). Giotto, içinde öğrencilerinin ve asistanlarının da bulunduğu devasa bir sanat atölyesine sahipti. Öyle ki, hangi eserlerin Giotto'ya ve hangilerinin onun öğrencilerine ait olduğunu anlamak çok zorlaşmıştı. Tüm bu kafa karışıklığı yetmiyormuş gibi, Giotto'nun sanat anlayışı ve estetiği de bir anda ünlendi ve bu ayrımı yapmak daha da zorlaştı. Kesin olan bir şey varsa, hemen ölümünden sonraki yıllarda ortaya çıkan en "Giottesk" sanatçıların, yeni projelerde oldukça başarılı işler yaptıklarıdır. Bernardo Daddi, Maso di Banco ve Taddeo Gaddi gibi sanatçıların başarıları; aslında zengin ve sanatçılara sponsorluk eden müşterilerin, Giotto'nun yeni sanat vizyonunu benimsediklerini ispat eder (Farland, 2024).

4.3. Gotik Resim Sanatçıları

Bu dönemin başında Bizans'ın çizgisel resim tarzından ayrılma çabaları olan Giovanni Cimabue, Buoninsegna Duccio ve eserlerindeki perspektif özellikleriyle Rönesans'ın yolunu açan Giotto di Bondone yer almaktadır. Simona Martini ve Lippo Memmi ilk kez bir oda içinde figürlerin bulunduğu bir ortamı tasvir etmiş, Gentile De Fabriano Uluslararası Gotik özellikleri içeren zengin süslemeli bir saray üslubu, Geç Gotik resminde Robert Campin (Flameleli Usta) bir triptikon olan Merode Altarında örtülü sembolizm uygulamıştır.

4.3.1. Giovanni Cimabue (1240-1302)

Floransa'lı Cimabue Bizans Sanatı etkisinde olmasına rağmen Avrupa resminde yenilikler getiren bir sanatçı olmuştur. Cimabue'nin en önemli eseri bir altar tablosu olan "**Meryem ve Çocuk İsa**" tasviridir (Resim 1). Cimabue yanında çalıştığı katı üslupla çalışan Yunanlıları taklit etmesine rağmen resim sanatını son derece ilerletmiş, onların düzeyinin çok çok yukarısına taşımıştır. Yaptığı iş ve kazandığı şöhretle, doğduğu şehri onurlandırmıştır (Vasari, 2013, s. 45). Cimabue, Bizans sanatından etkilenen son İtalyan sanatçı olarak kabul ediliyor. 1280-1290 yılları arasında yaptığı ve Floransa Santa Trinita'nın Maestà'sı olarak bilinen ahşap üzerine yaptığı tempera tablosunda bir şeylerin değiştiğine şahit olabiliriz. Dört peygamberin ve kudretli bir Meryem Ana'nın bacağına üst basamağa dayadığı geniş tabanıyla taht, öğrencisi Giotto'nun meşhur olacağı mekânsal deneylerin habercisidir (Visituffizi, 2023a). Resimde Meryem Çocuk İsa'yı tutuyor ve çevresi meleklerle ve azizlerle çevrilidir. Altın zemin ahşap panele tempera tekniğiyle yerleştiriliyor, altının cennetin ışığını yansıttığına inanılıyor, dini bir mekân izlenimi veriyor. Cimabue'nin eserinde hala Orta Çağ öğeleri bulmak mümkündür (Haris & Zucker, t.y.a). Meryem çok büyük çizilmiş, elbise kıvrımları üç boyutlu modelleme ile değil çizgilerle verilmiş, boynunun altında modelleme yapılmış. Kucağında bebek İsa ile tahtta oturan Meryem'in parmakları çok uzun, ağız çok küçük, burnu çok uzun verilmiş. Eserde tek bir perspektif noktası bulunmuyor. Meryem'e karşıdan bakıyormuşuz gibi duruyor ama aslında oturduğu yere doğru bakıyoruz. İzleyiciyi tek bir bakış noktasına

yerleştirememiş pek çok bakış açısı var. Aşağıda ellerinde peygamberlik sembolü olan parşömen tutan peygamberler bir mekân içinde duruyor. Cimabue'nin melekleri yığılmış gibi duruyor, hepsinin yüzü idealize edilmiş gibi ayındır.

Resim 1. Cimabue, Meryem ve çocuk İsa, 1285, Ahşap üstü tempera ve altın, 384x223 cm. Floransa Galleria degli Uffizi
Kaynak: Wikipedia. Cimabue. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Cimabue_-_Maest%C3%A0_di_Santa_Trinita_-_Google_Art_Project.jpg

4.3.2. Buoninsegna Duccio (1278-1318)

14. yüzyılın en önemli ressamlarından biri olan Duccio, biraz daha genç çağdaşı Giotto gibi, İtalyan resminin gidişatında büyük bir etki yapmıştır. Bir yenilikçi olarak Siena resmine yeni altar tasarımları, dramatik bir manzara kullanımı, etkileyici duygusal ilişkiler, son derece karmaşık mekânsal yapılar ve incelikli bir renk etkileşimi kazandırmıştır. En önemli ve devrim niteliğindeki eseri Siena Katedrali için yaptığı Maesta (Meryem ve Çocuk İsa) idi (Resim 2).

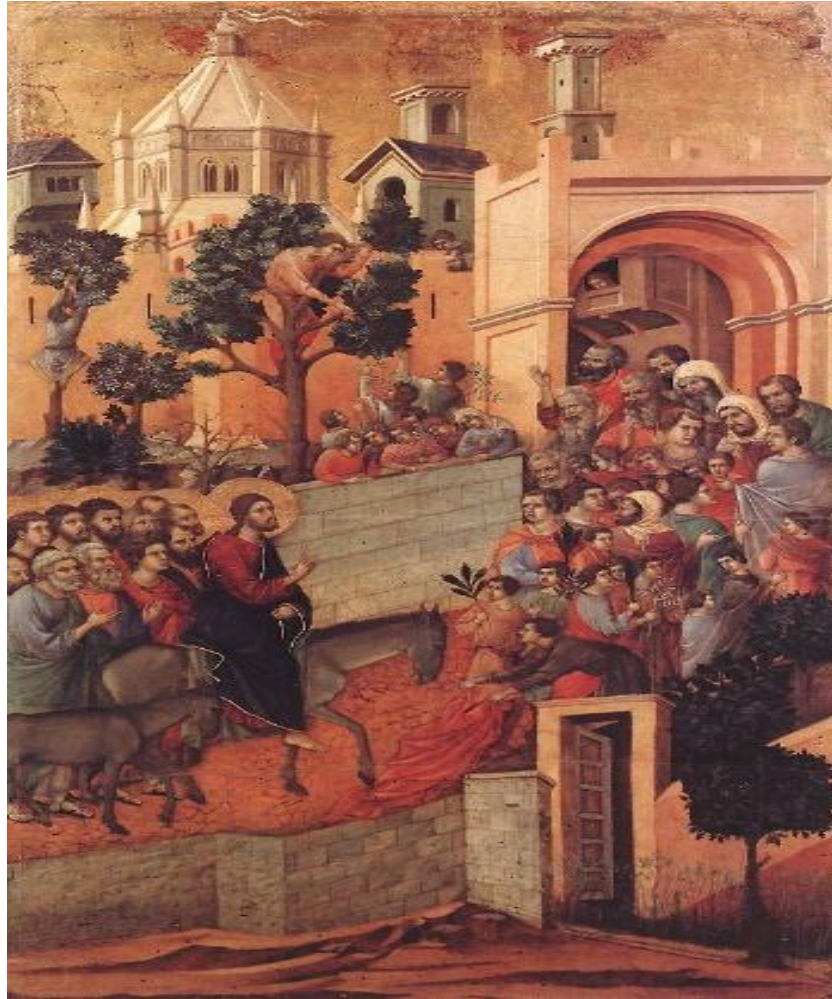

Resim 2. Duccio. Res.Maestà 1308-1311. Ahşap üstü tempera ve altın. 213x396 cm Museo dell 'Opera Metropolitana del Duomo, Siena.
Kaynak: Wikipedia. Duccio. [https://en.wikipedia.org/wiki/Maest%C3%A0_\(Duccio\)#/media/File:Duccio_maesta1021.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Maest%C3%A0_(Duccio)#/media/File:Duccio_maesta1021.jpg)

14. yüzyılda eşi benzeri görülmemiş bir eseri ve etkisi 15. yüzyıla kadar devam etmişti. Rucellai Madonna, olarak da olarak bilinen “Meryem ve Çocuk İsa” zamanının en büyük sunaklarından biridir (4,5 × 2,9 m). Beş dikey kavak tahtası üzerine boyanmış, birbirine yapıştırılmış ve ayrıca öne çivilenmiş son derece derin bir çerçeve ile arkaya çivilenmiş dikey ve yatay çitlerle tutulmuştur. Çerçeve, patriklerin, peygamberlerin, Havarilerin ve İncil sonrası azizlerin büstlerini içeren otuz dairesel resim desenli bir bantla süslenmiştir (Gorden, 2023). Cimabue ile benzer olan resimde Duccio Grek tarzından ayrılmış, hatlar yumuşamış kumaşlar dökümlü, eller daha plastik hale gelmiştir. Resimde mimari bir sunum dikkat çekmektedir. Meryem’in tahtı arkaya doğru yükselmiş, arka planda oluşturulan üst katta azizler sıralanmış, seyirciye paralel zeminde turuncu renkli üç figür secde eder pozda verilmiştir. Kakmalı muhteşem bir tahtta oturan Meryem Ananın hâlâ bir Bizans ikonası gibi esrarengiz olan yüzü, bir gülümsemeyle yumuşatılmıştır. Zamanın Siena resminin tipik ağır dekorasyonu Meryem Ana’nın giysilerinin altın bordüründe görülmektedir (Visituffizi, 2023a).

• İsa’nın Kudüs’e Girişi

Duccio’nun **İsanın Kudüs’e** giriş sahnesi Maesta Altarının arka yüzündedir (Resim 3). Sahne, İsa’nın eşeğe binerek Kudüs şehir kapısına kadar çıktığını tasvir ediyor. Coşkulu insan kalabalığı, yoluna dallar ve elbiseler bırakarak ona uygun bir karşılama hazırlıyor. Detay açısından zengin olan manzaraya gösterilen özen nedeniyle sahne alışılmadık bir özelliktedir. Asfalt yol, mazgallı şehir kapısı, duvar mazgalları, yukarıda yükselen ince kuleler ve beyaz mermerden yapılmış çokgen bina, hem kentsel hem de mimari açıdan oldukça gerçekçi bir düzen üretmiştir. İsa’nın halesinin arkasında görünen kuru ve yapraksız küçük ağaç, İsa’nın meyvesiz bulunduğu incir ağacıdır (Kren & Marx, t.y.).

Resim 3. İsa’nın Kudüs’e girişi. Museo dell’Opera metropolitana del Duomo

Kaynak: Wikipedia, Duccio di Buoninsegna - Entry into Jerusalem.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Duccio_di_Buoninsegna_-_Entry_into_Jerusalem_-_WGA06783.jpg

İsa’nın yaşanan dünya ile ölüm ötesi arasındaki kurtarıcı rolünü ve kurtuluşu belirleyen niteliğini belirten bir öğe olarak yarı açık bir kapı sahnenin açıkça görülebilecek bir yerine ön plana konmuştur. Şehir ve şehri oluşturan şehirdeki binalardaki detaylara verilen önem kadar doğal öğeler olan ağaç ve bitki motiflerine verilen önem de belirgindir. Yapıtın fonunun göğün mavi olması gerekirken eski geleneğe bağlı kalarak altın sarısı boyanması konunun dini bir kutsiyet taşıdığı anlamına gelmektedir (Bektaş & Akkaya, 1990, s. 110). İsa’yı taşıyan eşek ve diğer figürlerin ayakları tam olarak yere basmamaktadır; yol rampa olmasına rağmen yürüyen figürlerin hafif eğilerek verilmesi gerekirken normal duruş sergilemişlerdir. Kente giden eğik hareket yani perspektif yolun kenarındaki duvarlarla sağlanmıştır.

4.3.3. Giotto di Bondone (1267-1337)

Cimabue ve Duccio'nun boyadığı **"Meryem ve Çocuk İsa"** konusunu Giotto'da yapmıştır. Ognissanti Meryemi olarak bilinen Giotto'nun 1310 dolaylarında yaptığı büyük sunak tablosu, sanat tarihinde çok önemli bir dönüm noktasıdır (Resim 4). Floransalı Ognissanti Kilisesi için boyanmıştır, dolayısıyla adı da buradan gelmektedir. Giotto'dan önce resim hâlâ şematik Bizans üslubuna ve onun arkaizmlerine bağlıydı. Figürler genellikle katı ve iki boyutluydu ve izleyicide duygusal bir etkileşim uyandırmıyordu. Giotto, resimde ve insan figürünün temsilinde devrim yaratarak bu geleneği bozdu. Giotto olmasaydı hepimizin Rönesans dediğimiz kültürel, felsefi ve sanatsal hareket asla doğmazdı. Batı resim tarihinde ilk kez, hem Meryem hem de Çocuk gerçek, iyi tanımlanmış bir mekâna yerleştirilmiş gibi görünüyor, havada kalmıyor. Meryem, gerçek bir ortam fikrini aktaran, perspektif düşünülerek tasarlanmış gibi görünen bir tahtta oturuyor. Giysilerin kıvrımları vücutların hacmini özetlemektedir. Figürler daha inandırıcı, daha insanidir; artık düz bir yüzey üzerindeki kuklalar gibi dümdüz değiller. Ön plandaki meleklerin gerçekçi bir şekilde şarkı söylemesi veya Bakire Meryem'in gerçek bir annenin yapacağı gibi Çocuğu tutan elinin duruşu çok çarpıcı (Visituffizi, 2023b). **"Meryem ve Çocuk İsa"**, Giotto'nun otantik ve evrensel bir eseri olarak kabul edilmektedir. Tabloda, azizler ve meleklerle çevrili, kubbeli bir Gotik tahtta oturan Madonna ve Çocuk görülmektedir. Meryem, bakan kişiye gözünü kırpmadan doğrudan bakmaktadır; yüzünde çocuklukla bağdaşmayan bir olgunluk ifadesi olan Çocuk, kutsama için elini kaldırmaktadır. İtalyan-Bizans stilinin tüm izleri kaybolmuştur. Giotto'nun tarzı sadedir ve inandırıcı bir alanda tam hacimli formların kurulmasına odaklanır. Mekân duygusu, tahtın perspektif sunumu ve Meryem'in yanındaki üst üste binen aziz sıralarıyla vurgulanır (Encyclopedia, 2018). Giotto'nun Meryemi çok büyük ve yapılı görünüyor, aydınlık karanlık geçişlerle gerçek bir modelleme yapılmış. Dizleri ve kucak kısmı belirginleşmiş. Giotto'nun melekleri önlü arkalı duruyor, bazılarının yüzleri belirsiz. İzleyicinin bakışı bir noktaya yöneliyor, tek bir bakış açısı vardır (Harris & Zucker, t.y.b).

Giotto modern resmin gerçek yaratıcısıdır. Rönesans'ın yolunu açmıştır. 1310 civarında yaptığı, Madonna di Ognissanti olarak bilinen Maestà'sı, Duccio veya Cimabue'nin eserinden tamamen farklıdır. Meryem, mekâna şekil veren ve figürlerin fiziksel olduğu ve nihayet insanileştirildiği bir "perspektif kutusu" yaratan bir tahtta oturuyor. Burada deneklerin gerçek bir bedene ve ruha sahip, gerçek bir mekânda, bu dünyada yaşayan gerçek insanlar olduğunu düşündürüyor (Visituffizi, 2023a).

Resim 4. Meryem ve Çocuk İsa. 1300-1305. 325 x 204. Ahşap üstü tempera ve altın, Visituffizi Galeri Degli Uffizi.

Kaynak: Visituffizi, The ognissanti Madonna by giotto. <https://www.visituffizi.org/artworks/the-ognissanti-madonna-by-giotto/>

Arena Freskleri Giotto'nun günümüze sağlam biçimde gelebilmiş en karakteristik eserleridir. Bu fresklerin çoğu Duccio'nun Maesta Altarı arkasına yaptığı resimler ile aynı konudadır. İsa'nın Kudüs'e giriş sahnesinde de aynı Bizans kaynağına dayanmakta ve her iki resimde de birçok ortak öge ortaya çıkmaktadır. İsa'nın Kudüs'e Girişi (Resim 5) sahnesinde sanatçı, solda havariler ve sağda Kudüs şehrinin dışına akan kalabalıkla birlikte İsa'yı kompozisyonun

merkezine yerleştirmiştir. Arkasındaki parlak mavi gökyüzünde, kalabalıktan iki hevesli insan onu onurlandırmak için ağaçların arasında sallanıyor ve dalları topluyor, bir adam ise yalnızca kraliyet ailesine yakışan bir hareketle pelerinini açıyor. Arkada kentin büyük açık kapısı ve kuleler var. Giotto, sadece eşek değil, sığa da dahil olmak üzere Matta anlatımının tüm temel unsurlarına yer vermiştir. Bu freskte eşeğin de özel bir rolü vardır. Nispeten büyüktür ve resmin tam ortasında, yanında sığı ile cesurca ve itaatkar bir şekilde öne doğru adım atar ve İsa'yı Tanrı'nın sadık hizmetkârı olarak yansıtır. Tablonun sol tarafında havariler birbirine sıkışmış gibi görünüyor ve biz sadece dördünün yüzünü açıkça görebiliyoruz. On ikilerin geri kalanı, başlarının tepeleri ve zengin altın halelerden oluşan bir şerit tarafından belirleniyorlar. İsa'nın arkasında duruyorlar, hareketsiz, omuz omuza, sıkı bir kitle oluşturuyorlar ve kalabalığı dikkatli ve ihtiyatlı bir şekilde izliyorlar. İsa'nın Kudüs'te tutuklanıp öldürüleceğini üç kez duydular. Şüphesiz kendileri için olduğu kadar onun için de korkuyorlar. Giotto, bütün sahneyi ön planda tutuyor. Boyalı mekân, seyirci olarak bizim mekânımızla bir şekilde devam ediyor. Sanki İsa önümüzden geçiyormuş gibi algılanıyor (Artway, 2010-2024). Giotto'nun olağanüstü başarısının bir başka takdire değer örneği yavaş ve ölçülü hareketin ifade edilmesindeki güçtür. Giotto'nun figürleri ve başları çok asil ve güzeldir. İsa ve Havarilerin önde gelenlerinden eşek ve tayının başı, ressamın elinden aldığımız en iyi hayvan tasvirleri arasında yer alıyor (Perkens, 1902, s. 24). Giotto seyirciye duruş yerini açıklamış ve biçimleri hacimli üç boyutlu ve bağımsız heykeller gibi etki bırakmışlardır. Giotto'nun doğadan ilham alan resimleri için ona "resmi plastiğin üzerine yükseltmiştir" denmektedir (Mozartcultures, 2018).

Resim 5. Giotto. İsa'nın Kudüs'e girişi, 1305-6, fresk 200 x 185 cm Scrovegni (Arena) Chapel, Padua, Italy.

Kaynak: Wordpress. Giotto and Duccio: Christ Entering Jerusalem. <https://arthistorybuff.wordpress.com/2017/01/09/giotto-v-duccio-christ-entering-Kudüs/>

Giotto Bondone 1276'da Floransa yakınlarında Vespignano'da doğup 8 Ocak 1337, Floransa'da ölmüştür. Tablodan çok duvar resmi yapmıştır, eserleri bir yüzyıl sonra gelişen Rönesans tarzının yeniliklerine işaret eden XIV. yüzyılın en önemli İtalyan ressamıdır. Neredeyse yedi yüzyıl boyunca Giotto, Avrupa resminin babası ve büyük İtalyan ustaların ilki olarak saygıyla anılmıştır. Floransalı ressam Cimabue'nin öğrencisi olduğuna inanılıyor (Murray, t.y.). Onun tarzı katı, kalıplaşmış Orta Çağ tarzlarından devrimci bir sapma olarak değerlendiriliyor. Üç boyutlu mekânı tasvir eden, anlatıyı kullanan, aydınlık ve karanlık açısından modellenen figürleri tasvir eden bir sanatçı olarak kabul edilmiştir. Giotto Assisi, Roma, Padua, Floransa ve Napoli'deki şapelleri freskler ve tempera panel resimleriyle süslemiştir. Sanatçının önemli çalışmalarından biri XIV. yüzyılın başında Padua kentinde Santi Maria Dell Arene adındaki küçük kilisede yapmış olduğu Meryem'in ve İsa'nın yaşamından öykülerle bezeli duvar resimleridir (Gombrich, 1994, s. 199).

Banker Enrico Degli Scrovegni Padova'ya Aziz Francesco rahipleri tarafından davet edilen Giotto'dan Arena Şapeli fresklerini yapmasını istemiştir. Arena fresklerinde Anna, Joachim, Meryem ve İsa'nın yaşam öyküleri anekdotlar ve yedi erdem ve yedi günah alegorileri yer almıştır (Öndin, 2020, s. 129). Yedi Erdemden biri olan "İnanç" adlı resimde Giotto gerçekçi bir yansıma elde etmek için heykelimsi bir görünümünden etkiyle sanki heykel sanatını andırır biçimde bir derinlik katma, hacim çabası sezilmektedir (Ülger, 2024, s. 138) (Resim 6). Eserde ilk göze çarpan unsur hacim etkisidir. Eser neredeyse bir heykel gibi algılanmaktadır; bu eserde heykeldeki üç boyutluluk için heykel sanatından yararlanılmıştır. Bu eser heykel sanatının resim sanatına etkisini gösteren somut bir örnektir. Bir resimde bir elinde haç, öteki elinde açık bir tomar tutan bir kadın figürü "İnanç" erdemini kişileştirmektedir. Elindeki parşömende dinsel gerçeklerin yazılı olduğu öne sürülmektedir. Kadının beline asılı anahtar ise göklerin anahtarıdır (Cömert, 2018, s. 170). Bu figür Gotik kiliselerindeki heykelleri anımsatıyor. Ancak bu heykel olmayıp kabartma izlenimi veren bir resimdir. Gombrich (1994, s. 135), bu eser için bin yıldır bunun gibi bir şey yapılmadığını, Giotto'nun düz bir yüzeyde derinlik yanılması yaratma sanatını yeniden keşfettiğini belirtmiştir. Yüz ve boyundaki biçimlendirme, kollardaki perspektif kumaşın kıvrımlarındaki koyu gölgeler de sanatçının hacimlendirme çabalarıdır.

Resim 6. Giotto, İnanç. 1304-06, fresk Scrovegni Chapel, Padua.

Kaynak: Wikipedia. Giotto the seven virtues faith. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giotto_-_The_Seven_Virtues_-_Faith.JPG

Padua'daki Arena Şapeli'ndeki muhtemelen 1304 ile 1312 yılları arasında yapılmış olan freskler Giotto'nun büyük başyapıtlarıydı. Bu resimlerde Giotto'nun yaşadığı dönemden günümüze kadar bilinen tüm yenilikleri bulmak mümkündür. Sağlam anıtsal figürler dar, üç boyutlu bir alana yerleştirilmiştir. Doğada olduğu gibi hareket ediyor ve dönüyorlar, hatta insan ölçeğinde psikolojik tepkiler bile veriyorlardı. Resme bakarken kendimizi olayla özdeşleştiriyoruz (English, 2005, s. 297).

Giotto'nun Padua'da gerçekleştirdiği ilk büyük devrim, mekânın temsilindedir. Yüz yıllık Rönesans teorilerini önceleyen "perspektif" örnekleri ve üçüncü boyutun sunumu dikkat çekicidir. Ayrıca, insanın fizikselliği ve duygusallığı bakımından temsiline özen gösterilmiştir. Bu, Giotto tarafından, insanın sevinçlerinin ve üzüntülerinin yoğunlukla ortaya çıktığı, Meryem ve İsa'nın Hayatının hikayelerinde çok iyi ifade edilmiştir. Altın Kapıda Buluşmadaki Joachim ve Anna'nın öpüşmelerindeki şefkat ve Masumların Katliamındaki gözyaşları içindeki annelerin çaresizliği bunun en ünlü örnekleridir. Tonozlu tavan mavi yıldızlardan oluşan bir örtüdür ve Meryem, İsa ve Peygamberlerin başlarında haleleri vardır. Scrovegni Şapeli'nin freskli resimleri "Padua'daki 14. yüzyılın freskleri serisi" sitesinin bir parçası olarak 2021 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır (Padova Musei Civici, t.y.).

• İsa'ya Ağlama

Ölü İsa'ya Ağıt, Padova, Cappella degli Scrovegnide çarmıhtan indirilen İsa, kendisine ağlayan yakınları ve sevdikleri arasında. Annesi Meryem, oğlunun başını tutuyor (Resim 7). Mecdelli Meryem (saçları uzun), İsa'nın ayak ucunda ağlıyor. Bu iki Meryem arasında, yüzünü ve gövdesini yandan gördüğümüz üçüncü Meryem var. Onun hemen ardında, kollarını yana açmış İncilci Yahya. Kompozisyonu köşegerisel olarak ikiye ayıran duvarın üstünde, yine acılarıya olaya katılan, kanatlı on melek resmedilmiş (Cömert, 2010, s. 227). Giotto mekânı derinleterek boşluğu artırmış, figür hareketindeki tek düzeliği ortadan kaldırmıştır. Giotto kalabalığın arkasına koymuş olduğu küçük tepe ile figürlerin arka plandan daha da ayırarak boyutu artırmış ve en önemlisi o güne değin hiç kullanılmamış bir farklılık yaratarak sırtı dönük kadın figürünü ekleyerek derinliğe yeni bir anlayış getirmiştir. Gökte uçan melekler ile de boşluk daraltma yöntemine gitmiştir. (Öznülür, 2018, s. 1563). Giotto'nun Ağıt resminin arka planı, mavi renkli bir alandır. Ağıt temasında olduğu gibi özellikle açık alan sahnelerinde bu mavi renk doğrudan gökyüzünün temsiline dönüşür. Üstelik yine arka plana ait motiflerden biri olan kayalık ve kayanın üzerindeki ağaç bu temsili güçlendirir. (Öztoğat & Arsal, 2014, s. 117). Giotto bize bu hüznü sahnenin her figüre yansıyan acısını öylesine inandırıcı bir biçimde göstermiştir ki, yüzlerini görmediğimiz bağdaş kurmuş figürlerde bile aynı acıyı duyuyoruz (Gombrich, 1994, s. 204). Giotto'nun sıklıkla kullandığı bir yöntem arkadan görülen bazı figürleri resmetmektir. Resimdeki kalabalığın bir parçası olarak bir olaya tanıklık ediyor gibiyiz. İsa'ya Ağlama sahnesinde olduğu gibi, İsa'nın bedeninin büyük bir kısmının ön plandaki bir figür tarafından gizlendiği gibi, ne olduğunu görmek için birinin omuzunun üzerinden bakmak zorunda kalıyoruz (encyclopedia, 2018).

Resim 7. Giotto, İsa'ya Ağlama, 1305-6, fresk 200x185, Scrovegni (Arena) Chapel, Padua, 200x185

Kaynak: Wordpress. Giotto lamentation of christ. <https://arthistorybuff.wordpress.com/2017/10/22/giotto-lamentation-of-christ/>

• Altın Kapının Önünde Karşılaşma

Nasıra'da zengin ve dindar bir yaşam süren Anna ve Joachim çocukları olmadığı için mutsuzdurlar. Tapınakta kısır olduğu için kınanan Joachim dua etmek için kırsal bölgeye çekilirken, onun ortadan kaybolmasından ve kısırlığından dolayı acı çeken Anna, eğer bir çocuk verilirse onu Tanrı'nın hizmetine adayacağına dair Tanrı'ya ciddi bir şekilde söz verir. Joachim ve eşi Anna arasındaki bu dokunaklı buluşmanın hemen öncesinde Joachim uyurken bir melekten karısının Mary adında bir kıza hamile olduğunu söyleyen bir görüntü alır. Bu özel bölüm, buluşmanın hemen öncesinde tasvir ediliyor. Joachim'e daha sonra karısıyla Kudüs'ün Altın Kapısı'na gitmesi söyleniyor (Britannica, 2020). Altın kapı önünde buluşma Giotto'nun en etkileyici sahnesidir. Melekler tarafından, yıllar sonra nihayet bir çocuk sahibi olacakları ümidiyle Joachim tarlalardan, Anna ise odasından ayrı ayrı haber alınca, her biri bu mutlu haberi birbirlerine vermeye karar verirler; Kudüs'de Altın Kapının önünde kucaklaşırlar. Yaşlı çiftin öpücüğü aslında bakire Meryem'in hamile kaldığını belirtmektedir (Snyder, 1989, s. 462). İki figürün kucaklaşması ile kompozisyonda

simetrik bir piramit oluşturmuştur. Freskte bu bir denge duygusu yaratırken aynı zamanda figürleri sol tarafında izleyici grubu olarak resmedilen figürlerden ayırmaktadır. Sanatçının resminde figürler anıtsal niteliktedirler. Resimde mekân mimari bir yapıdan oluşmuş, sol ve üst bölümünde mavi renk ile boşluk duygusu verilmiştir. Işık sol üstten yansıtılarak yüzleri aydınlık yapmış, kıvrımlı kumaşlar, gölgelemeler ve figürler mekânla uyum içerisinde gösterilmiştir (Beyoğlu, 2016, s. 380) (Resim 8).

Resim 8. Giotto. Aziz Joachim efsanesi, Altın kapıda buluşma 1305, fresk 200x185 Scrovegni (Arena) Chapel, Padua.

Kaynak: Wikipedia. Joachim and Anne meeting at the golden gate.

https://en.wikipedia.org/wiki/Joachim_and_Anne_Meeting_at_the_Golden_Gate

• Yahuda'nın İhaneti

Yahuda'nın Öpücüsü olarak da bilinen İsa'nın Tutuklanması Yahuda'nın Romalıları İsa'ya götürdüğü ve onu tutuklayıp işkence ettikleri ve en sonunda çarmıha gerdikleri andır. Yahuda, 12 havariden biridir, İsa'ya en yakın kabul edilenlerden biridir. Ona 30 gümüş para için ihanet eder. Yahuda, İsa'ya uzaktan işaret ederek değil, bir öpücükle ihanet etmiştir. Kucaklaşma gerçekten önemlidir. Yahuda ve Mesih'in birbirlerine, birbirlerinin gözlerinin içine baktıkları görülüyor. Giotto, resmin yarısını, gökyüzünü, birbirine düşman iki grubun heyecanlı saldırı anını, sadece mızraklar, meşaleler, sopalar ve bunların düzenli bir şekilde tutulmaması, açılarla çaprazlanması nedeniyle bu şiddet hissini yaratmıştır. Giotto, dramının da ustasıdır (Harris & Zucker, 2015b). "Yahuda'nın İhaneti"(1304-1306) adlı fresk, Giotto'nun kalabalık sahnelerinden biridir (Resim 9). Öperek İsa'yı ele veren Yahuda ve İsa kompozisyonun tam merkezinde yer almıştır. İhanete gönderme yapan öpmenin vurgulandığı yapıtta, İsa'nın arkasında bulunan havari Petrus, baş kahinin hizmetkârı Malhus'un kulağını keserken betimlenmiştir. Petrus'ta gözlemlenen şiddet ve öfkeye karşın İsa'nın durgunluğu ve sakinliği, ihanet karşısında verilen tepkilerin farklılığına işaret eder (Öndin, 2020, s. 133.) İsa'ya İhanet sahnesinde, Yahuda'nın onu öpmesi sırasında İsa ile Yahuda arasında geçen bakışma, tutuklayan askerlerin salladığı meşalelerden ve mızraklardan çok daha dramatiktir. Giotto, böylesi bir abartı ile İsa'nın hayatını anlaşılır terimlerle ifade ederek anlaşılır ve insani hale getirir. (Encyclopedia, 2018). Resimde Yahuda, İsa'ya uzanır ve gözlerini kilitlerken onu içtenlikle kucaklar. Etrafta duranlar İsa'nın hem takipçileri hem de düşmanlarıdır. Sanki canlanıp gözlerimizin önünde savaşmaya başlayabilirlermiş gibi görünüyorlar. Giotto, İsa'nın kaderine teslimiyetini, sakin bir duruş ve ifadeyle güzel bir şekilde yakalarken, resimdeki diğer herkes bir tür dramatik eylemle meşguldür (Vanderbilt University, t.y).

Resim 9. Giotto, Yudas'ın Öpüşü. 1304 – 1306. fresk 200x185 Capella Scrovegni (Arena Şapeli), Padua

Kaynak: Wikiart. The arrest of christ kiss of Judas. <https://www.wikiart.org/en/giotto/the-arrest-of-christ-kiss-of-judas-1306-1>

• Meryem'in Dadısını Ziyareti

Meryem, müjde olayından sonra, dağlık bir Yahuda şehrine doğru ivedilikle yola koyulur. Zekeriya'nın evine gider ve Elizabet'i selamlar. Elizabet, Meryem'in selamını işitir işitmez, çocuk kamında kımıldar ve Kutsal Ruh'la dolan Elizabet şöyle seslenir: "Ey sen, kadınlar içinde mübarek kadın, senin de karnındaki mübarek olsun! Nasıl oldu da, Rabbimin anasının bana gelmesi bana bağışlandı? (Cömert, 2010, s. 186). Giotto'nun Padua fresklerinde Meryem'in hayatını anlatan konulardan biri Meryem'in dadısını ziyaretidir. Hamile Tanrı Annesi ve iki arkadaşı, Vaftizci Yahya'yı bekleyen Elizabeth'i ziyaret eder. İki kadın revakin önünde kucaklaşır. Giotto, sıklıkla olduğu gibi, karşılaşmanın yoğunluğunu bakış alışverişine yerleştirir. Bu freskin altında, boyalı mermerle süslenmiş duvar açılıyormuş gibi görünür: Giotto burada bize çapraz kaburga tonozlu ve dar Gotik pencereyi gösterir. Tonozun tepesinden sarkan bir avize, bu alışılmadık illüzyonist bir şekilde boyanmış alanın derinliğini tanımlar. Sağdaki figür nemden dolayı ciddi şekilde zarar görmüştür (Kren & Marx, t.y.) (Resim 10).

Resim 10. Giotto. Meryem'in Dadısını Ziyareti, 1306, fresk, 150x140 Cappella Scrovegni (Arena Chapel), Padua

Kaynak: Web Geleri of Art. Giotto di Bondone. https://www.wga.hu/html_m/g/giotto/padova/2virgin/mary10.html

Giotto “doğada her şeyin bir yeri vardır, o halde resmi yapılacak eşyanın da bir mekân içinde gösterilmesi gerekir”, diye düşünmüştür. Giotto ile hacim ve derinlik kazanan resim sanatı artık eskisi gibi yüzey sanatı değildir; perspektifin ilk etkileri görülmeye başlamıştır (Arık, 2020). Arena Şapeli freskleri, şapelin iç duvarlarını kaplar ve İsa'nın Hayatı, Mısır'a Kaçış, Yahuda'nın İhaneti, Magi'nin Hayranlığı, İsa'ya Ağlama ve diğer birçok sahneyi içerir. Freskler şaşırtıcı derecede gerçekçidir; figürler basit jestler ve ifadelerle duyguyu aktarırken, ressam mimari öğelerin kullanımı ve koyu mavi gökyüzünün arka planının sağladığı derin perspektifle izleyicinin gözünü hikayeler boyunca yönlendirir (Encyclopedia, 2018).

Tarihi **Siena** merkezi, bir Orta Çağ şehrinin vücut bulmuş halidir. Tarihsel olarak, bu şehrin sakinleri komşu şehirler olan Floransa ve Pisa ile rekabetlerini kentsel planlama alanına kadar sürdürmüşlerdir. Kent, 12. ve 15. yüzyıllar arasında kazandığı Gotik görünümünü yüzyıllar boyunca korumuştur. Bu dönemde Duccio, Lorenzetti kardeşler ve Simone Martini'nin çalışmaları İtalyan ve daha geniş anlamda Avrupa sanatının gidişatını etkilemiştir. Siena şehrinin tamamı çevredeki manzaraya uyum sağlayan bir sanat eseri olarak tasarlanır. Bu Toskana şehri, Y şeklini oluşturan üç ana caddeyle birbirine bağlanan ve Piazza del Campo haline gelen bir vadide kesişen üç tepe üzerinde gelişmiştir (Bandarin, 2006)

4.3.4. Simona Martini ve Lippo Memmi (1285-1344)

Simone Martini (yaklaşık 1284-1344) Duccio'nun bir öğrencisiydi ve *Maestà* sunak resmini boyamasında ona yardım etmiştir. Martini, Napoli ve Sicilya'daki Fransız kralları için çalışmış ve son yıllarında Avignon'daki papalık sarayı için resimler yaptığı sırada burada Fransız ressamlarla tanışmıştı. Gotik tarzın zarif ve gösterişli desenlerini Siena sanatına uyarlayarak ve karşılığında Alpler'in kuzeyindeki ressamları Siena tarzıyla tanıştırmak için Martini, Uluslararası Gotik tarzın yaratılmasında etkili oldu. Bu yeni tarz, 14. yüzyılın sonu ve 15. yüzyılın başında Avrupa'yı kasıp kavurdu çünkü aristokratların parlak renkler, gösterişli kostümler, karmaşık süslemeler ve görkemli alayları içeren temalar konusundaki zevkine hitap ediyordu (Utah, 2024).

Simona'nın yaptığı Siena'lı sanatçıların XIV. yüzyılın genel havasını yansıtır (Resim 11). Siena Katedrali sunak masası tablosu “Meryem’e Müjde” olayını anlatmaktadır. Meryem’e Müjde olayı Baş Melek Cebrail'in Meryem'i selamlamak için gökten indiği anı betimliyor. Bu arada meleğin ağzından çıkan sözleri de okuyabiliyoruz. "Avegratiaplen": “Selam sana lütuflarla dolu Meryem”. Melek sol elinde barışın simgesi olan bir zeytindali tutuyor; sağ eli konuşmaya hazırlanmış gibi havaya kalkmış. Meryem elindeki kitabı okuyormuş, meleğin gelişi onu biraz şaşırtmış, bu nedenle o da gökten gelen bu elçiye bakarken, bir korku ve alçak gönüllülük hareketiyle kendini geri çekiyor. Her ikisi arasında bakirelik simgesi beyaz zambakların bulunduğu bir vazo duruyor. Üstte ortadaki sivri kemerin içinde, Kutsal Ruhun simgesi güvercin, dört kanatlı meleklerle çevrili olarak görüyoruz. Gerçekte tüm tablo altın bir arka plandan öne fırlayan hayran olunacak bir düzeyde ustaca yerleştirilmiş figürleriyle değerli bir kuyumcu yapıtına benziyor (Gombrich, 1994, s. 212). Tablonun karışık düzenlemesi içine bu figürlerin yerleştirilme biçimi, meleğin kanatlarının soldaki sivri kemer tarafından çevrelenişi, Meryem figürünün sağdaki sivri kemerin altına çökilişi ve aralarındaki boşluğun ise bir vazo ve havada bir güvercinle doldurulmuşu çok etkileyicidir.

Resim 11. Simona Martini ve Lippo Memmi. Siena Katedrali için yapılan sunak resminin bir bölümü; Aziz Margaret ve Aziz Ansanus ile Meryem'e Müjde,1333, ahşap üstü tempera. 265x305. Uffizi, Floransa
Kaynak: Wikipedia. Simone martini. https://tr.wikipedia.org/wiki/Simone_Martini

4.3.5. Gentile De Fabriano (1370-1420)

Kralların Secdesi tablosu 1423 tarihli ve imzalı olan Magi'nin (Üç Kralın) Secdesi sunağı, Gentile'nin Floransa'daki en ünlü eseridir (Resim 12). Bu, Gentile'nin, Floransa'nın sade sanatıyla şekillenen Uluslararası Gotik tarzını gösteriyordu. Altın varak ve parlak renklerin zengin kullanımı onun kişisel ve tipik Uluslararası Gotik özellikleriydi. Her zamanki zarif ve saraylı üslubuyla, perspektife ve kısaltmaya olan ilgi, Floransalıların etkilerini de yansıtıyordu (English, 2005, s. 298). Gentile bu tabloyu Floransa'lı bir tüccar için hazırlamıştır. Panonun üç kemerli çerçevesi içeriğe uygun olarak üç krala gönderme yapmıştır. Kemerler kutsal aileyi, üç kralı ve kralların maiyetindeki kişileri birbirlerinden ayırma işlevi de görür. Kemerlerin altındaki bölmelere de üç kralın İsa'yı ziyarete gelmeden önce başlarından geçen olayları betimler; Yeni kralın (Mesih'in) doğduğunun işareti olan yıldızla bakmaları, Kudüs'e doğru yola çıkışları ve Beytlehem'e varışları (Öndin, 2020, s. 204).

Resim 12. Gentile De Fabriano Müneccim Kralların Secdesi. 1423. 303x282 Galleria Degli Uffuzi, Floransa.

Kaynak: Wikipedia. Gentile da Fabriano Adoration. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Gentile_da_Fabriano_Adoration.jpg

4.4. Geç Gotik Resmi

Tarihsel gelişim sürecinde mimari disiplin önce heykel sanatını mekâna eklemiş, heykelin somut ve hacimsel özelliği, bu eklemlemede öne çıkan bir unsur olmuştur. Bu yolla, mimarinin heykelden sanatsal bir ürün olarak yararlanması Gotik Dönemden sonraki dönemlere kadar olan tarihsel süreç açısından, mekânda heykel sanat ürününden başka, resim sanat eserlerinin de ilave edildiği bir sürece geçilmiştir. Bu tarihsel süreçte, mekânda heykel yerine özellikle dini yapılarda resim sanat ürünlerinin kullanılması diğer bir seçenek olmuştur. Resim sanatının mimari ve heykel sanatlarıyla etkileşiminin niteliği; resimde hacim, biçim ve uzam özelliklerin ortaya çıkmasıyla sonuçlandırıldığı söylenebilir (Ülger 2024, s. 147).

Gotik resim, heykelle aynı üslup gelişimini izlemiştir; sert, basit, hiyerarşik formlardan daha rahat ve doğal olanlara doğru bir gelişim vardır. Bu tür resimlerde özellikle İsa'nın Çilesi ve Meryem Ana'dan sahneler ve figürler yer alıyordu. Bu resimler akıcı, kıvrımlı çizgilere, ince ayrıntılara ve zarif dekorasyona vurgu yapıyor ve panele arka plan rengi olarak sıklıkla altın uygulanıyordu. Kompozisyonlar zaman geçtikçe daha karmaşık hale geldi ve ressam, resimlerinde uzamsal derinliği tasvir etmenin yollarını aramaya başladılar; bu arayış, İtalyan Rönesans'ının ilk yıllarında sonunda perspektif ustalığına yol açtı. 14. ve 15. yüzyılların Geç Gotik resminde av sahneleri, şövalye temaları ve tarihi olayların tasvirleri gibi laik konular da ortaya çıktı. El yazması tezhiplerde, yani el yazması kitapların resimli süslemelerinde hem dini hem de laik konular tasvir ediliyordu. Bu, Gotik dönemde önemli bir sanatsal üretim biçimiydi (Sheetz, 2024).

1420 tarihinde Hollanda'da ve farklı merkezlerde Gotik resim gelişirken, Floransa'da resmin yanı sıra mimari ve plastik de birlikte gitmektedir. Floransa'da bu dönem Erken Rönesans, Avrupa'nın Kuzeyinde ise İtalyan sanatından etkilenmediği için Geç Gotik olarak bilinmektedir. Kuzeyde en önemli aşama Hollanda'da yaşanır. Flaman resmine Robert Campin ya da Flemalle'li Usta olarak anılan bir sanatçı yön verir. Daha sonra çalışan Jaques Daret, Rogier Van Der Weyden gibi isimlerin de hocasıdır (Arık, 2020).

Yaklaşık 1375 ile yaklaşık 1425 yılları arasında çeşitli Avrupa ülkelerinin sanatını, özellikle de resim sanatını etkileyen bir stil, duruş ve jestlerde aristokrat zarafet ile hassas doğalcı detaylara duyulan yeni ilginin birleşmesiyle karakterize

edildi. Genellikle İtalya ve Kuzey Avrupa'dan unsurların bir karışımını temsil ediyordu; bu durum, büyük saraylar arasındaki kültürel rekabet ve önde gelen sanatçıların aralarında giderek artan sıklıkta seyahat etmesiyle teşvik edildi. Lombardiya, Fransız-Flaman Burgonya ve Bohemya, stilin en önemli merkezleri arasındaydı ve bu stilin başlıca temsilcileri arasında Gentile da Fabriano, Pisanello ve Limbourg kardeşler vardı (Oxford, t.y.). XIV. yüzyılın sonlarına doğru bu karşılıklı ilişkidenden doğan üsluba tarihçiler "Uluslararası Gotik" adını vermişlerdir.

Gotik resim sanatının en görkemli günlerine tanıklık eden yıllar 1380-1425 arasındadır. Aynı zamanda Gotik Sanatın en son dönemini de kaplayan bu süre Rönesans Sanatının doğacağı ortam ve Avrupa Sanatının uluslararası bir nitelik ve güç kazanmasına neden olan sentezin içinde yer aldığı için "Uluslararası Gotik" diye tanımlanmaktadır (Beksaç & Akkaya 1990, s. 101). Bu üslubun genel özelliği anıtsallık yerine zarafetin ön plana çıkarılmasıdır. Zengin bezemeler, uzun figürler, zarif hareketler ve akışkan çizgiler kompozisyona hakim olur. Figürler genelde geniş mekânlarda tasvir edilir. Özellikle bitkiler ve hayvanlardaki gerçekçi ve ayrıntılı betimleme dikkat çeker (Öndin, 2020, s. 190).

4.4.1. Robert Campin (Flameleli Usta) Merode Altarı

Yaklaşık yüz yıl kadar önce Simona Martini ve Lippo Memmi Siena Katedrali sunağına "Meryem'e Müjde" konulu bir fresk yapmışlardı. Aynı konuyu Flemalleli Ustanın (Robert Campin) Merode Altarına uyguladığı bilinmektedir (Resim 13).

Resim 13. Robert Campin. Annunciation Triptych (Merode Altarpiece), Meryem'e Müjde. 1375/1444. Merode Altarı, triptikon; tamamı (64.5 x 117.8 cm), orta panel (64.1 x 63.2 cm), kanatlar (64.5 x 27.3 cm) Tournai. ca. 1427–32

Kaynak: Metropolitan Museum. Annunciation Triptych (Merode Altarpiece).

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/470304>

Tablo Triptikon olarak yapılmıştır. Triptikonun orta panelinde divana dayanmış halde yerde oturan ve kitap okuyan Meryem ve Meryem'e doğru eğilen kanatlı bir Melek görülüyor. Bu bir ev havası içinde verilmiş ilk örnektir. Sol panelde duacı karı koca, sağ panelde ilk kez bir işçi olarak ortaya çıkan fare kapanı yapan Yusuf betimlenmiştir. Odaya yeni giren melek Cebrail, Meryem'e İsa'nın annesi olacağını söylemek üzeredir. Sol göz penceresinden içeri akan altın rengi ışınlar, üzerinde haç bulunan minyatür bir figür taşır. Sağ kanatta, Meryem Ana ile nişanlı olan Yusuf, marangoz dükkanında çalışarak bir tahtaya delikler açmaktadır. Sol kanatta, diz çökmüş bağışçı, açık kapıdan merkezi sahneye tanıklık ediyor gibi görünmektedir. Karısı onun arkasında diz çökmektedir ve bir kasaba habercisi bahçe kapısında durmaktadır (Metropolitan Museum, t.y.). Büyüleyici olan şey, Müjde'nin ana sahnesinin, 1400'lerde Kuzey Avrupa'nın bu bölgesinde yaşamış birinin oturma odasında geçiyormuş gibi görünmesi, camdan bakarcasına hacmi olan bir dünya etkisi İtalyan Rönesans'ını düşündüğümüzde, mekânın rasyonel inşasına gerçekten önem veren ve vücut anatomisine ilgi duyan sanatçıları düşünürüz, ancak burada kuzeyde sanatçılar her şeye dikkat ederler, ister çiviler ister cıvatalar olsun, kapıdaki bitkiler, ön planda bitkiler veya arka planda mazgallı duvarın kenarındaki kuşlar. Özellikle ön plandaki gülfidanını ve yaprakları. Ayrıntı düzeyi şaşırtıcı. Bu, Kuzey Rönesans sanatçılarının yapabileceği şeylerden biri çünkü ellerinde yağlıboya var. Arka plandaki kapının ötesinde bir Flaman şehri görüyoruz. Bu tabloya baktığınızda, bu küçük odada ne kadar çok eşya, ne kadar çok şey olduğunu hemen fark ediyorsunuz: bir bank, bir masa, bir vazo, bir mum ve

bir havlu ya da şal, arka plan, bir leğen, mumlar, bir ateş perdesi ve bir şömine. Burada çok şey var. Aslında bu tablodaki her şeyin bir amacı, bir anlamı var (Harris & Zucker, 2015a). Burada "örtülü sembolizm" olarak bilinen yöntem kullanılmıştır. Beyaz zambaklar, menekşeler, papatyalar Meryem'in saflığı ve bekaretinin simgesidir. Mekân olarak zemin çok diktir. Doğrusal perspektif kurallarına göre boşluk matematiksel olarak doğru değildir. Boşluğun çarpıklıkları burada çok işe yarıyor. İnsanı içine çeken bir iç içe geçme yaratıyorlar; formlara yakınlık yaratıyor ve bu görkemli iç mekânı daha da ulaşılabilir kılıyor (Harris & Zucker, 2015a).

5. Sonuç

Gotik Resim Sanatı Romantik Sanat ortamından gelişmiştir. Renkli cam ve pencereler bu dönemden beri bilinmekteydi. Kiliselerde vitray kullanımı ile kiliselerin manevi değeri yansıtılmıştır. Vitray kaplı pencerelerden içeri süzülen ışık sayesinde Gotik kiliselerinin iç mekânlarında mistik bir ortam yaratıldı. Renkli camlar, halka din bilgisi vermek için kutsal kitaplardan alınmış sahnelerle süslenmiştir (Turhan, 2007, s. 54). 1300 e doğru gelişen Neo- Bizans Gotik etkileşiminden yeni bir stil ortaya çıkmıştır. Bu yeni stilin en büyük ustası; Giotto'dur. Giotto'nun hocası olan Floransa'lı Cimabue Bizans Sanatı etkisinin hala hissedildiği ahşap üzerine tempera ve altın kullanarak "Meryem ve Çocuk İsa" tasvirli bir altar tablosu yapmıştır. Daha sonra Siena'lı Duccio da ahşap bir Meryem ve Çocuk İsa tasviri yapmıştır. Duccio'nun eserinde Grek tarzı yumuşamış, giysiler; yumuşak ve akıcı bir hal almıştır (Visituffizi, 2023a). Çizgi ve boyama esaslı bu eserlerde biçimlerin plastikliği ve üç boyutluluğu henüz görülmemektedir. Gotik resim sanatının en önemli ressamı olan Giotto'nun konuya ve figürlere olan duyarlı yaklaşımı, mekân kaygıları, çizgi ve renkle vermeye çalıştığı perspektif ve portrelere kişilik kazandırma çabaları ilerici görüşünü açıkladığı gibi 15. yüzyıl sanatının da kriterlerini belirlemiştir (Şen, 2017, s. 39). Giotto da 1300 yıllarında Floransalı Ognissanti Kilisesi için ahşap bir "Meryem ve Çocuk İsa" boyamıştır. Onun eserinde perspektif ve giysilerin vücut uzuvlarıyla uyumu vardır. Giotto'dan önce resim hâlâ şematik eski üsluba bağlıydı. Figürler genellikle katı ve izleyicide duygusal bir etkileşim uyandırmıyordu. Giotto'nun eserleri, doğayı olduğu gibi yansıtma çabasıdır. Bu özelliği Floransa'da sanatın ana fikri olmuştur. Sanatçı, sahnelerinde derinlik yansıtması ve gerçekçi ifadeler verilen insan figürlerinde hatları yaratmak için vurguları ve gölgeleri ustalıklı kullanmıştır. Ayrıca mimari öğeleri ayrıntılı ve üç boyutlu olarak boyamıştır. Söz konusu sahnedeki ışık kaynağı da genellikle açıkça belirtilmiştir (Cartwright, 2020). Giotto insanın fizikseliği ve duygusallığını, sevinç ve üzüntüleri seyirciye aktarmıştır. Duygular Meryem ve İsa'nın hayat hikayelerinde çok iyi ifade edilmiştir. Giotto'nun yaşadığı çağda resim sanatı derinlik anlayışının olmadığı, çizgisel anlatımlı, sembolik, iki boyutlu, renklendirmeye dayalı, mekân kavramının gelişmediği sıralanmış figürlerin olduğu geriye doğru altın yıldızla verilmiş bir boşluk algısı yaratılan anlayışla şekillenmiştir. Giotto, mekân kaygısını ön plana çıkarmakta ve çeşitli objelere yer vermektedir. Resimlerinde ön arka plan ilişkisi kurarak derinlik algısı yaratmaktadır. Giotto'nun figürlerinde sembolik anlatımdan ziyade belirgin ifadeler görülmektedir. Anatomi bilgisi eksik olmasına rağmen ışık ve gölge ile figürlerde belli oranda hacim hissedilmektedir (Karaçay, 2023, s. 154).

Yudas'ın öpüşü, Altın Kapı Önünde Buluşma, Meryem'in Elisabeth'i Ziyareti gibi sahnelerde özellikle sanatçının figürlerdeki insancıl göz teması etkileyicidir. (Encyclopedia, 2018). İsa'ya Ağlama sahnesinde İsa'nın çarımhtan indirildikten sonraki anı yansıtan bu hüznü resimde yaşanan acı hem yerdeki kişilerde hem de gökteki meleklerde vurgulanmıştır.

Giotto, Asisi, Roma, Padua, Floransa ve Napoli şapellerini freskler ve tempera panel resimleriyle süslemiştir. Padua Arena Şapeli'nde muhtemelen 1304 ile 1312 yılları arasında yapılmış olan freskler onun büyük başarılarıdır. Bu resimlerde Giotto'nun yaşadığı dönemden günümüze kadar bilinen tüm yenilikleri bulmak mümkündür. Giotto'nun Scrovegni Şapeli'nde resmettiği Yedi Erdem Yedi Kötülük figürleri hacimli ve heykel görünümündedir (Gombrich, 1994, s. 135). Giotto ile birlikte resimlerde mekân artık hacim verilerek görülmeye başlamıştır.

Siena'da Maesta Altarında "Meleğin Meryem'e Doğumunun Bildirilmesi" sahnesinde resim tarihinde o zamana kadar cüret edilememiş bir kompozisyon ortaya çıkar. Bir ev mekânının içinde iki insan. Simone Martini ve Lippo Memmi'nin (1333) yapıtı Siena'lı sanatçıların XIV. yüzyılın genel havasını yansıtır. Özellikle natüralist resimlere Floransa'da rastlamak mümkündür. Gentile De Fabriono'nun (1370-1420) Kralların Secdesi tablosu üç kralın yeni doğmuş İsa'ya tapınmalarını gösteren doğada geçen bir olayı anlatır. Egzotik hayvanların bulunduğu canlı renklerle bezenmiş saray tarzı renkler, giysiler son derece zengin süslemelere sahiptir (English, 2005, s. 298).

Simone Martini ve XIV. yüzyıl sanatçılarının doğa gözlemciliğine dayanan eserler verdikleri bilinmektedir. XIV. yüzyılın sonlarına doğru "Uluslararası Gotik" adı verilen bir üslup doğar. Zengin bezemeler, uzun figürler, zarif hareketler ve akışkan çizgiler kompozisyona hakim olur (Öndin, 2020, s. 204). Flaman resmine Robert Campin ya da Flemalle'li Usta olarak anılan bir sanatçı yön verir. Merode Altarını yaptığı bilinmektedir. Triptikon olarak yapmıştır (Metropolitan Museum, t.y.). Bir odanın içini canlandıran mimari yapı ve perspektifin hakim olduğu bir resimdir. Bu resim ile "Uluslararası Gotik" özelliklerini izleyebiliriz, gelişen resim anlayışını ve özelliklerini de açıkça görebiliyoruz.

Resim, heykel ve mimari sanat dalları Gotik Dönemden sonra gelen Rönesans ve Barok dönemlerine oranla en yoğun olarak Gotik Dönemde birbirleriyle etkileşim halinde olmuşlardır. Bu türden etkileşimin niteliğini resimde hacim, biçim ve uzam özellikleri oluşturmuştur (Ülger, 2024, s. 134, 148). Ülger (2023, s. 75, 76), mimari, resim ve heykel sanatlarının birbirleriyle etkileşiminin tarihsel gelişim sürecinde bir zorunluluk olduğunu ileri sürmekte, Antik Çağdan beri zamanla değişim gösterse de iki sanat arasında devamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Kariye Cami resimlerinin bağlantılı sahneler olarak sergilenmesi amacıyla yapıya uygun örtü sistemi uygulandığını örnek göstermektedir. Scrovegni Arena Şapelinde batı kenardaki Son Yargı resmi dışında kalan Giotto'nun çalıştığı alanda resimlerin birbiriyle ve mimarı yapıyla ilgisi vardır. Arena fresklerinin altısı Joachim, dokuzu Meryem ve yirmi dördü İsa öykülerini canlandırmaktadır (Cömert, 2018, s. 70). Anna ve Joachim öyküleri Joachim'in tapınaktan kovuluşundan Anna ile Altın Kapıda buluşmasına kadar geçen olaylar şapelin sağ üst sırasında birbirini takip ederek verilmiştir. Böylece izleyenler olayı en başından sonuna kadar takip edebilmektedirler. Aynı şekilde Meryem ve İsa öykülerinde de olaylar birbirini takip etmektedir. Sanatta ilerleme disiplinler arası etkileşimle mümkün olmuştur. Bu çalışmada Gotik resim sanatının Rönesans'a kadar olan süreçte mimari ve heykelden nasıl etkilendiği sorulmuştur. Katedraller yükseldikçe heykellerle donatılmış, Gotik resim sanatında hacmi olan üç boyutlu figür ve şekillerin yer aldığı gözlemlenmiştir.

Etik Kurul İzni/Ethics Committee Permission:

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte bir çalışmadır.

This study does not require ethics committee permission.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest:

Yazar üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

The author declared no conflicts of interest regarding this manuscript.

Yazar katkısı/Authors' contribution:

Yazar, çalışmanın tümünü tek başına oluşturmuştur.

The author contributes the study on her own.

Proje Desteği/Financial Support:

Yazar bu çalışma için herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author declared that she did not receive any financial support for this study.

Kaynakça

- Arik, R. (t.y.). Gotik sanat. *Sanat Tarihi*. <https://www.sanattarihci.com/gotik-sanat-ruchan-arik/> (Erişim tarihi: 4 Eylül 2024).
- ArtWay. (t.y.). The Entry to Jerusalem by Giotto. <https://artway.eu/content.php?id=1121&lang=en&action=show> (Erişim tarihi: 4 Eylül 2024).
- Bandarin F., (2006). *Historic Centre of Siena*. UNESCO World Heritage Convention, <https://whc.unesco.org/en/list/717/#:~:text=Siena%20is%20the%20embodiment%20of,the%2012th%20and%2015th%20centuries> (Erişim tarihi: 13.09.2024)
- Beksaç, A. E. & Akkaya, T. (1990). *Kaynak ve kökleriyle Avrupa resim sanatı*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Beyoğlu, A. (2016). Resimde mekân kullanımına başlangıç örnekleri olarak Orta çağ ve Erken Rönesans, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 11(52), 373-373. <https://doi.org/10.9761/JASSS3811>
- Britannica. (2020). These 5 frescos by Giotto are required viewing on your next trip to Italy. *Encyclopedia Britannica*. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/list/these-5-frescos-by-giotto-are-required-viewing-on-your-next-trip-to-italy> (Erişim tarihi: 13 Eylül 2024).
- Carr, D.W. (1997). *Andrea Mantegna: The adoration of the Magi*. J. Paul Getty Museum. I. Title. II. Series. ND623.M3A62, Christopher Hudson Publisher.
- Cartwright, M. (2020, Eylül 9). Giotto. *World History*. <https://www.worldhistory.org/Giotto/> (Erişim tarihi: 4 Eylül 2024).
- Cömert, B. (2010). *Mitoloji ve ikonografi*. DeKi Yayınları.
- Cömert, B. (2018). *Giotto'nun sanatı*. DeKi Yayınları.
- English, E. D. (2005). *Encyclopedia of the medieval world*. Facts On File Inc.
- Encyclopedia. (2018). Giotto. <https://www.encyclopedia.com/people/literature-and-arts/european-art-1599-biographies/giotto>, (Erişim tarihi: 2 Eylül 2024).
- Farland, J. M. (2024). Floransa'da geç gotik. *Khan Academy*. <https://tr.khanacademy.org/humanities/renaissance-reformation/late-gothic-italy/florence-late-gothic/a/florence-in-the-late-gothic-period-an-introduction> (Erişim tarihi: 2 Eylül 2024).
- Gombrich, E. H. (1994). *Sanatın öyküsü*. Remzi Kitapevi.
- Gorden, D. (2023, Haziran 12). Duccio. *Grove Art Online*. <https://doi.org/10.1093/gao/9781884446054.article.T023857> (Erişim tarihi: 4 Eylül 2024).
- Harris, B., & Zucker, S. (2015a). Workshop of Robert Campin. *Smarthistory*. <https://smarthistory.org/robert-campin-merode-altarpiece/>, (Erişim tarihi: 3 Eylül 2024).
- Harris, B., & Zucker, S. (t.y.a). Cimabue, Santa Trinita Madonna. *Khan Academy*. <https://www.khanacademy.org/humanities/renaissance-reformation/late-gothic-italy/florence-late-gothic/v/cimabue-maesta-of-santa-trinita-1280-900-1290/>, (Erişim tarihi: 11 Eylül 2024).
- Harris, B., & Zucker, S. (t.y.b). Giotto, The Ognissanti Madonna. *Khan Academy*. <https://www.khanacademy.org/humanities/renaissance-reformation/late-gothic-italy/florence-late-gothic/v/giotto-the-ognissanti-madonna-1306-10>, (Erişim tarihi: 11 Eylül 2024).
- Harris, B., & Zucker, S. (2015b). Giotto, Kiss of Judas. *Khan Academy*. <https://www.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/early-europe-and-colonial-americas/medieval-europe-islamic-world/v/giotto-arena-scrovegni-chapel-part-2-of-4> (Erişim tarihi: 1 Eylül 2024).
- Karaçay, Ç. (2023). Floransalı ressam Giotto Di Bondone resimlerinde Selçuklu halı motiflerinden izler. *Sanat Yazıları*, 48, 137-157.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kren, E., & Marx, D. (t.y.). Giotto di Bondone. *Web Gallery of Art*. <https://www.wga.hu/frames-e.html?/html/g/giotto/padova/2virgin/mary10.html> (Erişim tarihi: 11 Eylül 2024).
- Meagher, J. (2000, Eylül). Orta Çağın sonlarına doğru İtalyan resimleri. *Heilbrunn Sanat Tarihi Zaman Çizelgesi*. Metropolitan Sanat Müzesi. http://www.metmuseum.org/toah/hd/iptg/hd_iptg.htm (Erişim tarihi: 8 Eylül 2024).
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 273-294. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227356>
- Metropolitan Museum. (t.y.). Merode Altarpiece. Annunciation Triptych. *Met Museum*. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/470304> (Erişim tarihi: 8 Eylül 2024).
- Metropolitan Museum, (t.y). Collection. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/470304> (Erişim Tarihi: 08.09.2024)
- Murray, P. J. (t.y.). Giotto. *Britannica*. <https://www.britannica.com/biography/Giotto-di-Bondone> (Erişim tarihi: 11 Eylül 2024).
- Mozartcultures. (2018, Temmuz). Gotik resim sanatının doğuşu, gelişimi. *Mozart Cultures*. <https://mozartcultures.com/gotik-resim-sanatinin-dogusu-gelisimi/> (Erişim tarihi: 5 Eylül 2024).
- Oxford. (t.y.). International Gothic. *Oxford*. <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100007624> (Erişim tarihi: 11 Eylül 2024).
- Öndin, N. (2020). Gotik resim ve heykel sanatı. *Hayalperest Yayınevi*.
- Önuçak, A. (2022). Giotto Di Bondone, Giorgio De Chirico ve Alberto Giacometti'nin eserlerinde perspektif ve perspektifin hermenötik yapısı. *İdil*, 94, 919-933.
- Öztkat, N., & Yüzgüller, S. (2014). Giotto'nun ağıt freskinin ikonografik ve göstergebilimsel okuması. *Sanat Tarihi Yıllığı*, 23, 109-133. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/410112>
- Öznülüer, H. (2018). Mağara duvarından yüksek Rönesans'a kadar figürün mekan içerisindeki seyri. *İdil*, 7(52), <https://doi.org/10.7816/idiil-07-52-11>
- Padova Musei Civici. (t.y.). Yudas'ın öpüşü, Cappella Degli Scrovegni. <https://www.cappelladeglisrovegni.it> (Erişim tarihi: 1 Eylül 2024).
- Perkins, F. M. (1902). *Giotto, the entry into Jerusalem*. George Bell and Sons.
- Pierleoni, P., Belli, A., Palma, L., Valenti, S., Raggiunto, S., Incipini, N., & Cerglioli, P. (2018). The Scrovegni chapel moves into the future: An innovative internet of things solution brings new light to Giotto's masterpiece. *IEEE Sensors Journal*, 18(18), 7681-7696. <https://doi.org/10.1109/JSEN.2018.2858543>
- Poulton, C. (t.y.). *Renaissance through contemporary art history: Simone Martini and Lippo Memmi, Annunciation*. PressBook. <https://uen.pressbooks.pub/arth2720/chapter/simone-martini-and-lippo-memmi-annunciation/>
- Sak, R., Şahin Sak, İ., T., Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 4(1), 227-250. <https://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sheez, K. (t.y.). Gotik Sanat, Tablo, Britannica. <https://www.britannica.com/art/Gothic-art/High-Gothic> (Erişim tarihi: 11.09.2024)
- Snyder, J. (1989). *Medieval Art, Painting sculpture architecture 4th-14th century*. Abrams Inc.

- Şen, N. (2017). *İklim ve sanat bağlamında iklimin Rönesans resim sanatına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Turhan, E. (2007). *Mimari tasarımda cam kullanımı ve alışveriş merkezlerinde değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Ülger, K. (2023). *Sanat disiplinleri arasındaki etkileşimin incelenmesi*. M. Şahin (Ed.), V. International Ankara Multidisciplinary Studies Congress Full Texts Book, Ankara, Türkiye, 27 - 29 Ocak 2023 içinde (ss.70-84), IKSAD Publications.
- Ülger, K. (2024). Gotik, Rönesans ve Barok dönem resim sanatının heykel ve mimari disiplinleriyle etkileşiminin sanat eserleri odağında incelenmesi. *Akademik Sanat 21*, 127-150.
- Vanderbilt University, (t.y). Kiss of Judas. Vanderbilt University. 05.09.2024 tarihinde <https://diglib.library.vanderbilt.edu/act-imagelink.pl?RC=57346> adresinden alınmıştır.
- Victoria ve Albert Museum, (2024). Gotik Stil. Victoria ve Albert Museum. 08.09.2024 tarihinde https://www.vam.ac.uk/articles/the-gothic-style-an-introduction?srltid=AfmBOopoz6GHkYuyR5QbRdIsv7K_7qr7QlWQunX9ACvRQgyLkZiQ2AVn adresinden alınmıştır.
- Visituffizi, (2023a) Salon 2 Giotto ve 13. yüzyıl, Visituffizi. 11.09.2024 tarihinde <https://www.visituffizi.org/halls/hall-2-of-giotto-and-the-13th-century/> adresinden alınmıştır.
- Visituffizi, (2023b). The Ognissanti Madonna. Visituffizi. 11.09.2024 tarihinde <https://www.visituffizi.org/artworks/the-ognissanti-madonna-by-giotto/> adresinden alınmıştır.
- Wikipedia, (t.y). *Cimabue*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Cimabue_-_Maest%C3%A0_di_Santa_Trinita_-_Google_Art_Project.jpg (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wikipedia, (2008, Mayıs 7). Duccio. [https://en.wikipedia.org/wiki/Maest%C3%A0_\(Duccio\)#/media/File:Duccio_maesta1021.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Maest%C3%A0_(Duccio)#/media/File:Duccio_maesta1021.jpg) (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wikimedia, (t.y). *Duccio di Buoninsegna Entry into Jerusalem*. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Duccio_di_Buoninsegna_-_Entry_into_Jerusalem_-_WGA06783.jpg (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Visituffizi, (t.y). *The ognissanti Madonna by giotto*. Visituffizi Galeri Degli Uffizi, <https://www.visituffizi.org/artworks/the-ognissanti-madonna-by-giotto/> (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wordpress, (t.y). *Giotto and Duccio: Christ Entering Jerusalem*. <https://arthistorybuff.wordpress.com/2017/01/09/giotto-v-duccio-christ-entering-jerusalem/> (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wikimedia, (t.y). *Giotto the seven virtues faith*. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giotto_-_The_Seven_Virtues_-_Faith.JPG (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wordpress, (t.y). *Giotto lamentation of christ*. <https://arthistorybuff.wordpress.com/2017/10/22/giotto-lamentation-of-christ/> (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wikipedia, (t.y). *Joachim and Anne meeting at the golden gate*. https://en.wikipedia.org/wiki/Joachim_and_Anne_Meeting_at_the_Golden_Gate (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wikiart, (t.y). *The arrest of christ kiss of Judas*. <https://www.wikiart.org/en/giotto/the-arrest-of-christ-kiss-of-judas-1306-1> (Erişim Tarihi: 08.09.2024)
- Web Geleri of Art, (t.y). *Giotto di Bondone*. https://www.wga.hu/html_m/g/giotto/padova/2virgin/mary10.html adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.9.2024)
- Wikipedia, (t.y). *Simone martini*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Simone_Martini (Erişim Tarihi: 11.09.2024)
- Wikipedia, (t.y). *Gentile da Fabriano Adoration*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Gentile_da_Fabriano_Adoration.jpg (Erişim Tarihi: 11.09.2024)